

GENEL BİLGİLER

Resmi adı:	Brezilya Federal Cumhuriyeti
Yönetim şekli:	Federal Cumhuriyet
Yasama:	İki Kamaralı Ulusal Meclis (Temsilciler Meclisi, Senato)
Başkent:	Brasilia
Önemli şehirler:	São Paulo, Rio de Janeiro, Salvador, Brasilia, Fortaleza, Belo Horizonte
İdari yapı:	1 Federal Bölge, 26 Eyalet
Komşuları:	Arjantin, Bolivya, Kolombiya, Fransız Guyanası, Guyana, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay, Venezuela
Yüzölçümü:	8.511.965km ²
Nüfus:	190,732,694
Resmi Dili:	Portekizce
Etnik Gruplar:	Melez (%43,2), İtalyan (%15,72), Portekiz (%14,5), İspanyol (%6,42), Afrikalı (%6,3), Alman (%5,51), Yerli (%0,4), Diğer (%8,22)

SİYASİ GÖRÜNÜM

26 eyalet ve 1 federal bölgeden oluşan Brezilya; Federal Cumhuriyet ile yönetilir. Yasal sistem 5 Ekim 1988 Anayasası'na dayanmaktadır. Devlet, her özerk bölgenin temel kurumsal normları ile oluşturduğu yasalarını tanımak ve asal düzenlemesinin bir parçası olarak korumakla yükümlüdür. Her dört yılda bir yapılan seçimlerle Meclis oluşturulur. Brezilya Devlet Başkanı aynı zamanda Başbakanlık görevini de yürütür. En son 3 ve 31 Ekim 2010 tarihlerinde yapılan seçimlerde iktidara İşçi Partisi (PT) (88 Kongre, 15 Senato üyeliği) gelmiştir ve ana muhalefet partileri; Brezilya Demokratik Hareket Partisi (PMDB) (79 Kongre, 20 Senato üyeliği) ve Brezilya Sosyal Demokratik Partisi (PSDB) (53 Kongre, 11 Senato üyeliği) ile toplam 513 milletvekili ve 81 senatör mecliste görev almaktadır. 31 Ekim 2010 tarihinden beri Başkanlık görevini Dilma Vana Rousseff yürütmektedir.

Brezilya Hükümeti

Devlet Başkanı	Dilma Vana Rousseff
Devlet Başkan Yardımcısı	Michel Temer
Dışişleri Bakanı	Antonio Patriota
Maliye Bakanı	Guido Mantega
Milli Savunma Bakanı	Nelson Jabim
Kalkınma, Sanayi ve Dış Ticaret Bakanı	Fernando Pimentel
Sosyal Refah Bakanı	Garibaldi Alves
Adalet Bakanı	José Eduardo Cardozo
Planlama ve Bütçe Yönetimi Bakanı:	Miriam Belchoir
Emek ve İstihdam Bakanı	Carlos Lupi
Bilim ve Teknoloji Bakanı	Aloizio Mercadante
İletişim Bakanı	Paulo Bernardo Silva
Ulaştırma Bakanı	Alfredo Nascimento
Ulusal Entegrasyon Bakanı	Fernando Bezerra Coelho
Maden ve Enerji Bakanı	Edison Lobão
Çevre Bakanı	Izabella Teixeira
Şehirler Bakanı	Mário Negromonte
Tarım Hayvancılık ve Tedarik Bakanı	Wagner Gonçalves Rossi
Tarımsal Kalkınma Bakanı	Afonso Bandeira Florence
Balıkçılık ve Su Ürünleri Bakanı	Ideli Salvatti
Sosyal Kalkınma ve Açlıkla Savaş Bakanı	Tereza Campello
Milli Eğitim Bakanı	Fernando Haddad
Sağlık Bakanı	Alexandre Padilha
Turizm Bakanı	Pedro Novais Lima
Spor Bakanı	Orlando Silva Jr.
Kültür Bakanı	Ana Maria Buarque de Hollanda

BREZİLYA EKONOMİSİ

35 yıl boyunca ithal ikameci bir politikanın hakim olduğu kapalı bir ekonomi olan Brezilya, 1990'lı yıllardaki liberalizasyon çabalarının sonucunda özellikle otomotiv sanayi ve altyapı modernizasyonunda özelleştirme ve doğrudan yabancı yatırımlar sayesinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Ürün çeşitliliğini artıran Brezilya, göreceli olarak kapalı ekonomi niteliğini halen korumaktadır.

Brezilya yaşanan son küresel krizi uyguladığı doğru politikalar sayesinde, ekonomistlerin ifadesi ile “krize son giren ve ilk çıkan ülke” olmayı başarmıştır. Son yıllarda kaydedilen yüksek ekonomik büyümenin nedenleri olarak, yabancı yatırımların artması, yurtiçi tüketim artışı, sınıflar arası ekonomik farkın azalması, gelir dağılımının düzeltilmesi ve orta sınıfın artması, ihracatta kaydedilen artışlar, eğitim alanındaki yatırımlar, kayıt dışı ekonominin azaltılması, artan ticari anlaşmalar ve diplomatik ilişkiler gösterilmektedir.¹

Brezilya küresel aktör olma yönünde önemli aşamalar kaydetmiş olup, IMF 2010 yılı ekonomik büyüklük sıralamasına göre dünyanın 7. ve Güney Amerika'nın en büyük ekonomisi konumunda bulunmaktadır. Brezilya'nın Rusya, Hindistan ve Çin (BRIC Ülkeleri) ile beraber 2050'li yıllarda dünyanın ekonomik kaderini belirleyecek ülkelerden biri olacağı tahmin edilmektedir. Yeni petrol rezervleri bulunan ve gelecekte petrol devi olması beklenen Brezilya'nın krize rağmen BRIC ülkeleri arasında varlığını sürdürmesinde, tedarikçi ülke olması ve zengin doğal kaynaklarının rolü oldukça büyüktür.

IMF'den borç alan ülke konumundan “kredi veren” ülke konumuna gelen Brezilya'nın 2014 yılında Dünya Kupası'na, 2016 yılında Olimpiyatlara ev sahipliği yapacak olması dünyanın beşinci büyük ekonomisi olma hedefini 2014'den önce gerçekleştirebileceği tahminlerini kuvvetlendirmektedir.

Dünyanın en önemli tarım ülkelerinden biri olan Brezilya, ayrıca oldukça zengin mineral kaynaklara sahiptir. Ülke, petrol rezervleri bakımından kendi kendine yetebilse de, doğal gazı büyük oranda Bolivya'dan ithal etmektedir. Brezilya, Latin Amerika ülkeleri arasında en büyük ve en çeşitli imalat sanayiine sahip ülkedir. Makine imalatı, elektrikli ekipmanlar üretimi, uçak sanayii, petrol arama sanayiinin yanında, çok gelişmiş bir otomotiv endüstrisine sahiptir. Brezilya, dünyanın en büyük demir madeni üreticisi ve ihracatçısı, en büyük kahve, portokal suyu, şeker ve etanol üreticisi ve ihracatçısı, en büyük kısa menzil jet uçağı üreticisi, en büyük tavuk eti ihracatçısı, dünyanın en büyük çelik ihracatçısı, beşinci kakao üreticisi, beşinci süt ve çikolata üreticisidir. Dünyanın tarım topraklarının yüzde 22'sine sahip olan ülke, dünyanın üçüncü ayakkabı ve meşrubat, dördüncü ticari uçak, beşinci lastik, altıncı kozmetik, yedinci kağıt ve selüloz, onuncu otomotiv üreticisidir.

¹ IGE ME, Mart 2011 Brezilya Ülke Raporu

Ekonomik Göstergeler

	2008a	2009a	2010a	2011b	2012b
GSYİH (Milyon Dolar)	1.652,6	1.594,5	2.087,9	2.437,8	2.537,2
Reel GSYİH Artış Oranı	% 5,2	%-0,7	% 7,5	% 4,0	% 4,3
Kişi Başına GSYİH (Dolar)	10.528c	10.452c	11.283	11.867	12.618
Enflasyon Oranı	% 5,7	% 4,9	% 5,0	% 6,9	% 4,7
İşsizlik Oranı	% 7,9	% 8,1	% 6,7	% 6,1	% 6,0

a:Gerçekleşme b:EIU tahminleri c:EIU öngörü

Kaynak: EIU- Economist Intelligence Unit, Brazil, Country Report, Nisan 2011.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

	2007a	2008a	2009a	2010a	2011b	2012c	2013c
İhracat	160.649	197.943	152.995	201.915	255.356	258.882	276.472
İthalat	-120.618	-173.107	-127.705	-181.694	-226.434	-247.689	-275.493
Denge	40.032	24.836	25.290	20.221	28.923	11,193	979
Hacim	281.267	371.050	280.700	383.609	481.790	506.571	551.965

a: gerçekleşen b:EIU tahmin c: EIU öngörü

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Country Report

2011 verilerine göre Brezilya, dünyanın en büyük 24. ihracatçısı ve 21. ithalatçısı olmuştur. 2011 verilerine göre ihracatındaki ilk 10 ülkenin toplam ihracatı içindeki payı %59'dur. Türkiye ise Brezilya'nın ihracatında 40. sırada yer almakta olup, toplam içerisinde %0,6 lık bir paya sahiptir. Brezilya'nın ana ihracat partnerlerin sırası ile Çin, ABD, Arjantin, Hollanda ve Almanya olarak sıralanırken ithalatındaki partnerleri ABD, Çin, Arjantin, Almanya ve Güney Kore'dir. İthalatındaki ilk 10 ülkenin toplam ithalatı içindeki payı %63'dür. Türkiye ise Brezilya'nın ithalatında 37. sırada yer almakta olup, toplam içerisinde %0,4 lük bir paya sahiptir.

Brezilya, geleneksel pazarı olan Amerika kıtası ve Avrupa Birliği'nin yanında son dönemde Afrika, Ortadoğu, Doğu Avrupa ve Asya pazarlarıyla yaptığı dış ticaretin oranını önemli ölçüde arttırmıştır. Güney-Güney ticareti olarak tanımlanan ve dünya ticaretinde daha da ağırlık kazanan eğilimde Brezilya'nın payı büyüktür. Brezilya dış ticarete sergilediği başarısını ithal-ihraç mallarını çeşitlendirerek ve geleneksel pazarların dışında kalan pazarlara açılarak elde etmiştir.

Brezilya'nın 2010 yılındaki ilk beş ihracat ürünü; Demir cevherleri ve konsantreleri, Ham petrol, Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde), Soya fasulyesi ve Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı olarak yer alırken, ithalatındaki ilk beş ürün ise; Petrol yağları ve bitümenli yağlardan elde edilen yağlar, Ham petrol,

Otomobil, steysin vagonlar, yariş arabaları, Kara taşıtları için aksam, parçaları, Petrol gazları ve diğ er gazlı hidrokarbonlar olarak sıralanmıştır.

Sektörlere Göre Dış Ticaret

İHRACAT (MİLYON DOLAR)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2010	2011	2012
	Tüm Ürünler	201.915	256.039	152.437
'2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	28.912	41.817	30.989
'2709	Ham petrol	16.293	21.603	20.305
'1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkarozlar (katı halde)	12.762	14.941	12.844
'1201	Soya fasulyesi	11.043	16.327	17.455
'0207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatları	5.952	7.242	6.948
'0901	Kahve; kahve kabuk ve kapçıkları	5.204	8.026	5.740
'2304	Soya fasulyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	4.719	5.697	6.595
'4703	Sodali ve sülfatlı odun hamuru	4.434	4.609	4.326
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yariş arabaları	4.417	4.375	3.725
'9999	Diğ er (Tarifenin diğ er bölümlerinde tanımlanmamış)	9.569	5.067	5.203
'8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	3.425	3.987	3.777
'0202	Sığı r eti (dondurulmuş)	3.376	3.517	3.674
'2710	Petrol yağları ve bitümenli yağlardan elde edilen yağlar	3.061	4.311	5.367
'2401	Yaprak, tütün ve tütün döküntüleri	2.707	2.878	3.197
'7207	Demir/alaşım sız ç elikten yarı mamüller	2.434	3.946	3.121
'1005	Mısır	2.216	2.716	5.383
'7202	Ferro alyajlar	2.039	2.495	2.787
'2009	Meyve ve sebze suları (fermante edilmemiş, alkol katılmamış)	1.925		2.451
'7108	Altın (ham, yarı iş lenmiş, pudra halinde)	1.802	2.324	2.663
'2818	Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	1.774	2.250	1.966
'8704	Eş ya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1.687	2.189	2.082
'8409	İç ten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	1.507	1.947	1.763
'1507	Soya yağı ve fraksiyonları (kimyasal olarak değ iştirilmemiş)	1.352	2.129	2.071
'8429	Dozerler, grayder, skreyper, ekskavator, küreyici, yükleyici vb.	1.350	2.172	2.162
'7601	İş lenmemiş alüminyum	1.280	1.260	1.046

Kaynak: İGEME Brezilya Ülke Raporu Şubat 2012

İTHALAT (MİLYON DOLAR)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2010	2011	2012
	Tüm Ürünler	181.649	103.465	100.49
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	11.125	16.905	16.365
'2709	Ham petrol	10.097	14.080	13.405
'8703	Otomobil, steysin vagonlar, yariş arabaları	8.543	11.891	9.566
'8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	5.233	6.317	6.771
'2711	Petrol gazları ve diğ er gazlı hidrokarbonlar	4.038	5.592	5.959
'8542	Elektronik entegre devreler	3.913	4.258	4.139
'8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	3.361	4.599	3.981

'3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	3.146	3.490	3.591
'8529	Radyo, televizyon, radar cihazları vb. cihazların aksam ve parçaları	3.024	3.448	3.502
'2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	2.930	4.302	3.013
'3002	İnsan ve hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	2.600	2.591	2.795
'3104	Postaslı mineral/kimyasal gübreler	2.263	3.532	3.549
'8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	2.016	2.424	2.993
'8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	1.927	2.218	2.148
'7403	Aritilmiş bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	1.903	2.067	2.111
'8443	Matbaacılığa mahsus baskı makineleri, yardımcı makineler	1.779	1.743	1.605
'2933	Sadece azotlu heterosiklik bileşikler	1.764	1.889	1.985
'8411	Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	1.763	2.058	2.173
'8473	Yazı, hesap, muhasebe, bilgi işlem, büro için diğer makina ve cihazların parçaları	1.715	1.805	2.436
'3808	Böcek, mantar ilaçları	1.534	1.958	2.245
'1001	Buğday ve mahlut	1.528	1.832	1.757
'8414	Hava-vakum pompası, hava/gaz kompresörü, vantilatör, aspiratör	1.430	1.225	1.201
'8409	İçten yanmalı, pistonlu motorların aksam-parçaları	1.341	1.607	1.600
'8483	Transmisyon milleri, kranklar, yatak kovanları, dişliler, çarklar	1.330	1.634	1.600
'4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.287	1.649	1.531

Kaynak: İGEME Brezilya Ülke Raporu Şubat 2012

Başlıca Sektörler

Tarım ve Hayvancılık:

Dünya tarım topraklarının yüzde 22'sine sahip olan Brezilya'da tarım sektörü çeşit açısından çok zengindir ve ülke gıda konusunda büyük ölçüde kendi kendine yetebilmektedir. Brezilya dünyanın;

1. şeker üreticisi ve ihracatçısı,
1. kahve üreticisi ve ihracatçısı,
1. portakal suyu üreticisi ve ihracatçısı,
1. alkol üreticisi ve ihracatçısı,
1. et üreticisi ve 2. ihracatçısı,
1. tavuk eti ihracatçısı ve 3. kanatlı hayvan eti üreticisi,
1. tütün ihracatçısı ve 2. tütün üreticisi,
2. soya fasulyesi üreticisi ve ihracatçısı,
2. şekerli mamüller üreticisi,
3. ananas üreticisi,
4. mısır üreticisi,
5. kakao üreticisi,
5. süt üreticisi,
5. bira üreticisi,
5. çikolata üreticisidir.

Dünya tarım ve gıda sanayi ürünleri dış ticaretinde fazla veren ülkelerin başında Brezilya gelmektedir. Ülkenin dış ticaret rakamları incelendiğinde, net bir tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatçısı olduğunu söylemek mümkün bulunmaktadır.

Modern teknolojilere giriş yapılarak, tarımda makinalaşma oranı yükselmiş, gübreleme, sulama metodları yaygınlaştırılmıştır. Tarım ve canlı hayvan üretiminde artış, ekonominin istikrara kavuşmasına ve fakir kesimin hayat standartlarının yükselmesine katkı sağlamıştır. Bilhassa ulaşım gibi altyapı eksikliği tarımsal ürünlerine arzını olumsuz etkileyen faktörler olarak göze çarpmaktadır.

Sanayi:

Brezilya'da yaklaşık 8,4 milyon kişinin istihdam edildiği imalat sanayisi, büyüklük ve çeşitlilik açısından Latin Amerika ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Makinalar, elektrikli ekipmanlar ve otomotiv gibi geleneksel sektörlerin yanı sıra; havacılık sanayi ve telekomünikasyon ekipmanları alanında son on yılda önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Sanayi yapısı, yoğun bir şekilde "eski" ağır endüstrilerde (çelik, metalurjik ürünler, makinalar, elektrik ve iletişim ekipmanları ve araçları), kimyasallar/petrokimyasallarda, yiyecek ve içecek, tekstil, giyim ve ayakkabı, selüloz ve kağıt, plastik sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Bu sektörler toplam sanayi üretiminin yaklaşık yüzde 80'ini oluşturmaktadır. Bu sektörlerin yeni teknolojilere ihtiyacı olduğu gibi, gelişmiş malzeme ve biyoteknolojilerin kullanılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu süreç Brezilya pazarının dışa açılmasını sağlamıştır.

Brezilya sanayi sektörü uzun süren durgunluk süreci geçirmiştir. Bu durgunluk sürecinde teknoloji uyumunda yaşanan ciddi sıkıntılar, demode olmuş yönetim metodları ve organizasyon yapıları, maliyet, üretim ve kalite açısından yaşanan verimsizlik gibi konular sanayinin liberalizasyona gitmesini zorunlu kılmıştır. Liberalizasyon süreci, radikal bir şekilde ekonominin değişmesine neden olmuş, sanayi üzerinde güçlü rekabet devirleri söz konusu olmuş, ithalat girdi kullanımını artmış, otomasyon, üretkenlik ve kalite programları gibi tekniklerle üretim süreçleri rasyonalize edilmiştir.²

Bankacılık:

Brezilya'da en büyük 50 bankadan 20'si yabancı sermayeye aittir. Kasım 2008'de Banco Itau ve Unibanco birleşerek ülkenin en büyük bankasını oluşturmuştur. Daha önce Banco Itau ve Unibanco dünyanın en büyük bin bankası listesinde 50'nci ve 66'nci sırasında iken birleşmeden sonra bu sıralamada 33'üncü sıraya yükselmiştir. Bu, son yıllarda bir Latin Amerika bankasının yüксеlebildiği en yüksek sıra olarak dikkat çekmektedir.

Brezilya Merkez Bankası'nın verilerine göre bu birleşme 357 milyar dolarlık bir varlığa sahip ve toplam 111 milyar dolar alacağı bulunan bir banka yaratmıştır. Itau Unibanco Multiplo 26 milyar doları aşkın özsermayesiyle Brezilya'daki bankalar arasında tablonun en üst sırasına yerleşmiştir. Banco Itau geçtiğimiz yıl 16,72 milyar dolarla sıralamada ikinci konumda iken, Unibanco 14,35 milyar dolarla üçüncü sırada yer almaktadır. Sıralamanın önceki lideri Banco Bradesco şu anda 21,47 milyar dolarlık öz sermayesiyle ikinci sırada yer almakta olup, bu rakam bir önceki yıla göre yüzde 25'lik

² IGE, Mart 2011 Brezilya Ülke Raporu

bir artışı temsil etmektedir. Itau/Unibanco anlaşması diğer yerel finans kuruluşlarını global krizin de etkisiyle daha fazla konsolide edebileceğinden, 2010 yılında Brezilya bankacılık sektöründe yeni gelişmeler olabileceği tahmin edilmektedir.³

Müteahhitlik Hizmetleri:

İnşaat sanayi, 1990'lardaki ekonomik çöküşten son derece olumsuz etkilenmiş, fakat 1996'dan itibaren iyileşmeye başlamıştır. Fiyat istikrarı yeni konutlara olan talebi artırıp, sektörel üretim, 1996'da %5,2, 1997'de %8,5 oranında genişleme göstermiştir. 1997'de ekonomik istikrarsızlığın sektörü yaralmasına rağmen, bu durum 1998 yılında demiryolları, limanlar, anayolları, elektrik ve telekomünikasyonun özelleştirilmesi ile telafi edilmiştir. Özelleştirme çabaları, yatırım projeleri dalgası yaratmıştır. Brezilya'nın gelişim periyodunda yapılan önemli kamu yatırımlarıyla büyüyen önemli inşaat firmaları, son zamanlarda faaliyetlerini deniz ötesi ülkelere yaymakta başarılı olmuştur.

Brezilya'nın 2014 yılında Dünya Kupasına ve 2016 yılında Olimpiyatlara ev sahipliği yapacak olması müteahhitlik sektöründe önemli fırsatlar yaratmaktadır.

PAC 2 kapsamında toplam ayrılan para miktarı 1 trilyon dolar civarındadır. Projeler 6 sınıfa ayrılmıştır:

- PAC Daha Güzel Şehir
- PAC Halk
- PAC Benim Evim
- PAC Benim Hayatım
- PAC Herkes İçin Su ve Elektrik
- PAC Ulaşım
- PAC Enerji

(<http://www.brasil.gov.br/pac/pac-2/>).

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı:

Brezilya'nın fiziki altyapısında karayolları, limanlar ve havaalanları açısından önemli eksiklikler olup, iyileştirmeye yönelik çabalar sürdürülmektedir. 2014 yılında Dünya Kupası, 2016 yılında Olimpiyatlara ev sahipliği yapacak olan Brezilya'nın altyapıdaki iyileştirme çabalarına hız vereceği düşünülmektedir.

Karayolları: Hükümet karayollarını genişletmek, daha iyi yönetmek ve yol-köprü geçiş ücretlerini daha iyi tahsis edebilmek için kamu-özel sektör işbirliğine yönelik özel sektör işbirliğinin geliştirilmesi kapsamında imtiyazlar tahsis etmesine rağmen, 2002-2007 döneminde ciddi aksamlar olmuştur. Taşımacılığın %60'ı karayolları ile yapılmaktadır. Ulusal Taşımacılık Konfederasyonu-CNT'ye göre, mevcut yolların sadece %12,5'i döşenmiş durumdadır. Yabancı yatırımcıların yakından ilgilendikleri bu alanda vergi kolaylıkları ve imtiyazlar Ekim 2007'den itibaren yeniden uygulanmaya başlamıştır.

Deniz taşımacılığı: Brezilya, 7.000km uzunluğundaki sahil hattı, 48.000 km nehir hattıyla nehir ve deniz taşımacılığı yönünden büyük bir potansiyele sahiptir. Ayrıca mal

³ IGE, Mart 2011 Brezilya Ülke Raporu

ihracatının %70'ini deniz taşımacılığı ile yapmaktadır. Çoğunlukla idaresi devlet tarafından yapılan limanlar, özel sektör tarafından işletilmekte olup, modernizasyon çalışmaları sürmektedir.

Hava Yolları: Brezilya'da 67'si uluslararası olmak üzere 4.000'in üzerinde havaalanı bulunmaktadır. Ülke, sahip olunan toplam havaalanı bakımından dünyada 2. sırada yer almaktadır. Havaalanı sayısının bu kadar yüksek olmasının sebebi ise; ülkenin sahip olduğu toprakların çok geniş olmasıdır. Bu sebepten ülkede hava taşımacılığı önemli olup, sivil havacılık sektöründe dünyada ilk sıralarda yer almaktadır. Son zamanlarda yapılan düzenlemelerde fiyatlarda düşme gözlenmesine rağmen, hava ulaşımı yüksek maliyetlidir. Brezilya'da 150'den fazla iç hat uçuşu bulunmaktadır ve iç hatlarda taşınan yolcu sayısı 50 milyon kişiyi, dış hat uçuşlarında taşınan yolcu sayısı ise 6,4 milyonu aşmıştır.

Demiryolları: Brezilya yaklaşık 30.000 km uzunluğunda etkin sayılmayan bir demiryolu ağına sahiptir. Demiryolları kara taşımacılığına kıyasla ucuzdur. Yük taşımacılığının %25'i demiryolu ile yapılmaktadır. Hükümet 2014'te tamamlanmak üzere Sao Paulo-Rio de Janeiro arasında hızlı tren projesi başlatmıştır.

Telekomünikasyon: 2010 yılında her 1000 kişiden 216'sı sabit telefon hattına sahip olup, mobil telefon yoğunluğu açısından ise her 1000 kişiden 1050'si mobil hatta sahiptir. Mobil teknolojinin ucuz olması, düşük gelir gruplarının bunun yüksek seviyede kullanılıyor olmasını açıklamaktadır. İnternet kullanım oranı ise 1000 kişide 285'tir ve bu sayı hızla artış göstermektedir. Devletin altyapı girişimlerinde iletişim ve bilişim öncelikli sıradadır.

Posta hizmetlerinde hızlı ve yaygın bir ağ bulunmaktadır. "Sedex 10", postalama gününün ertesi sabahı saat 10:00'a kadar posta ulaştırma garantisi vermektedir. Uluslararası posta gönderimleriyle "Sedex Mundi" ilgilenmekte, 200'den fazla posta gönderim imkanına sahip bulunmaktadır. "Exporta Facil" ile "Importa Facil" düşük değerlerde malların ithalat ve ihracatında tercih edilmektedir.

Enerji:

Brezilya dünyanın en büyük 10., Güney Amerika'nın ise en büyük enerji tüketicisidir. Aynı zamanda, bölgenin en önemli petrol ve gaz, dünyada ise en büyük 2. Etanol üreticisidir.

Enerji politikaları yürütülmesinde Madenler ve Enerji Bakanlığı (Bakan Edison Lobao), Enerji politikaları Ulusal Konseyi, Petrol Doğal Gaz ve Biyoakıt Ulusal Ajansı ve Elektrik Ulusal Ajansı sorumludur. Devlet şirketleri Petrobras ile Eletrobras hem ülke hem de Latin Amerika bölgesi enerji sektöründeki en önemli aktörlerdir.

Brezilya için iki temel enerji kaynağından bahsedilebilir: petrol ve hidroelektrik. Bunun yanı sıra demir cevheri, boksit ve manganez rezervleri de oldukça verimlidir. Petrol, enerji tüketiminin %45'ini karşılamakta olup, doğal gaz tüketimi giderek artmaktadır. Hidroelektrik alanında dünyanın en büyük üreticisidir ve ülkede tüketilen toplam elektriğin %95'inden fazlasını karşılamaktadır.

Petrol rezervleri açısından dünya sıralamasında on yedinci, Latin Amerika ülkeleri arasında, Venezuela ve Meksika'dan sonra 3. sırada yer almaktadır. 2008 yılında

Petrobas tarafından tupi ve Jupiter’de, 2009 yılında Rio de Janeiro açıklarında derin sularda bulunan petrol yatakları ve doğal gaz kaynakları Brezilya’ya petrol ve doğal gaz ihracatçısı bir ülke olma özelliğini kazandıracaktır.

Güneş, rüzgar enerjisi, bio enerji gibi alternatif enerji kaynaklarına ilişkin projeler de mevcuttur. Kömür daha çok çelik endüstrisi tarafından tüketilmektedir. Hükümetin yürürlüğe koyduğu PAC-“Gelişmeyi Hızlandırma Programı”nda hidroelektrik santrallerinin kurulması, çevreyi kirletmeyen elektrik üretim tesislerinin artırılması, 2013 yılına kadar 3. nükleer santralin tamamlanması, 4-8 nükleer santralin 2030 yılına kadar inşası planlanmaktadır.⁴

Madencilik:

Brezilya, büyük ölçüde mineral kaynaklarına sahiptir. Dünyanın en büyük üreticisi ve ihracatçısıdır. Demir rezervleri dünya toplamının üçte birine denk gelmektedir. Latin Amerika’nın en büyük boksit yataklarına sahip ülkesi Brezilya’dır. Ülke açısından diğer önemli madenler ise, manganez, kömür, krom, altın ve çinkodan oluşmaktadır. Dünyadaki en geniş niyobyum yatakları Amazon bölgesinde bulunmakta ve Brezilya, dünya rezervlerinin %78’ini elinde tutmaktadır. Kıymetli ve yarı kıymetli taşlar, bakır, berilyum, alçı taşı, kireç taşı, uranyum, toryum ve zirkonyum yönünden de Brezilya’nın bol rezervleri mevcuttur.

Zengin yer altı kaynaklara sahip olan Brezilya, 1995 yılında kabul edilen anayasa değişikliği ile madencilik sektöründe yabancı yatırıma izin vermiştir. Yabancı ülkeler, özellikle altın keşfine yönelik ilgi ve istek göstermektedir. Dünyanın en büyük demir cevheri üreticisi olan Brezilya’da, Çin’in artan demir cevheri talebi, Brezilya’nın ihracatında önemli bir artışa dolayısıyla yatırımların büyümesine, yabancı yatırımların katkılarının artmasına yol açmıştır.

Brezilya’da Yabancı Yatırımlar

Brezilya’da yabancı yatırımlara uygun koşullar sağlanmasına rağmen, devlet tekelinde olan petrol arama ve çıkarma, iletişim-medya, maden cevherleri, atom enerjisi, madenler ve diğer minerallerin araştırılması ve çıkarılması, kırsal bölgelerde mülkiyet edinme, hava taşımacılığı ve finans sektörlerinin bazı dallarında yabancı yatırımlara bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Yapılan anayasa değişiklikleriyle, yerli ve yabancı sermayeye sağlanan teşviklerin arasındaki farklılıkların yok edilmesine çalışılmaktadır. Devlet tekelindeki telekomünikasyon, petrol ve doğal gaz dağıtımı özel sektöre açılmıştır.

Brezilya hükümeti, ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunacağına inanılan ve hükümetin öncelikli alanlar listesinde yer alan sektörlerdeki yatırımlara teşvik sağlamaktadır. Bu alanlar; tarım, teknoloji, emek ağırlıklı sanayi kolları ile ihtiyacı ithalat yoluyla karşılanan malların üretimini kapsamaktadır. Turizm, ağaçlandırma, gemi yapımı, selüloz, kimya, petro-kimya, otomotiv, uçak sanayi ile tekstil ve yiyecek maddeleri sektörleri de teşvik sağlanan alanlardır.

⁴ IGE, Mart 2011 Brezilya Ülke Raporu

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Örgütü (UNCTAD) tarafından yayınlanan 2009 Dünya Yatırım Raporu'na göre Brezilya; Hong Kong, Çin, Singapur, Meksika ve Rusya Federasyonu ile birlikte gelişmekte olan ülkeler arasında en fazla stoğa sahip ülkeler arasında yer almıştır.⁵

Yabancı Yatırımlar

	Doğrudan Yabancı Yatırım	GSYİH %
2003	10,1	1,8
2004	18,1	2,7
2005	15,0	1,7
2006	18,7	1,7
2007	34,6	2,5
2008	45,1	2,7
2009	25,9	1,6
2010	48,4	2,3
2011	66,7	2,7
2012b	63,8	2,8
2013c	67,0	2,9

*EIU tahmini
Kaynak: The Economist Intelligence Unit

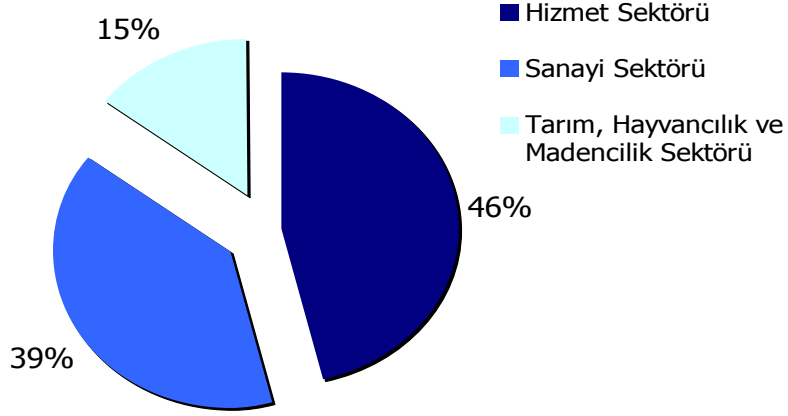
Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar (milyon \$)

	Ülke	Değer 2007	Değer 2008	Değer 2009	2009 Pay (%)
1	Hollanda	8.116,13	4.623,68	5.721,78	18,79
2	ABD	6.039,19	6.917,95	4.878,32	16,02
3	İspanya	2.163,52	3.787,47	3.415,19	11,22
4	Almanya	1.756,78	1.036,57	2.459,22	8,08
5	Fransa	1.214,40	2.856,13	2.136,48	7,02
6	Japonya	464,63	4.098,78	1.672,57	5,49
7	Kanada	818,35	1.438,02	1.371,41	4,50
8	Kayman Adaları	1.604,47	1.554,67	1.091,97	3,59
9	Şili	715,76	263,40	1.026,73	3,37
10	Birleşik Krallık	1.003,54	641,00	1.025,17	3,37
54	Türkiye	4,88	2,19	4,01	0,01
	Diğer	9.802,92	16.666,45	5.641,12	18,53
	Toplam	33.704,58	43.886,30	30.443,97	100,00

Kaynak: Brezilya Merkez Bankası

Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar, 2009

⁵ İGEME, Mart 2011 Brezilya Ülke Raporu

Kaynak: Brezilya Merkez Bankası

Kümülatif Doğrudan Yabancı Yatırımlar, 2010

	Ülke	Milyar \$
1	ABD	2.583
2	Fransa	1.197
3	İngiltere	1.102
4	Hong Kong	1.076
5	Almanya	1.007
6	Belçika	901
7	Çin	658
8	İspanya	603
9	Hollanda	589
10	İsviçre	576
11	Kanada	566
12	Avustralya	447
13	İtalya	403
14	Brezilya	368
15	İsveç	351
36	Turkey	86

Kaynak: CIA The World Factbook

Türkiye-Brezilya Ekonomik İlişkileri

Türkiye, Latin Amerika'daki en büyük ticaret partneri olan Brezilya ile siyasi ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine büyük önem vermektedir. Aynı şekilde Türkiye de Brezilya'nın yeni ticari ve yatırım açılımları için belirlediği ülkelerin başında gelmektedir. Ayrıca Brezilya'nın gelişen ekonomisi ile gelecekte dünyanın en büyük ekonomilerinden biri olarak öngörülmesi ülkenin önemini artırmaktadır.

TPAO ile Brezilya Ulusal Petrol Şirketi PETROBRAS Karadeniz'de müştereken (300 milyon ABD Doları tutarında bir proje kapsamında) petrol arama çalışmaları yürütmektedir. Brezilya şirketleri Madencilik (Karadeniz Bölgesi ve Kars'ta nikel) ve Uçak Sanayi (Embraer) alanlarında ülkemizde yatırım planlamaktadırlar. Nisan 2009'da başlanan İstanbul-Sao Paulo uçak seferleri ticari ilişkilerimizin artırılmasına da katkıda bulunmaktadır.

Türkiye'nin Brezilya ile işbirliğini geliştirmesi, ülkemizin MERCOSUR pazarındaki fırsatlardan daha çok yararlanmasını sağlayacaktır. Büyükbaş hayvancılık konusunda ileri seviyede olan Brezilya'nın en büyük pazarlarından birisi Ortadoğu'dur. Brezilyalı firmaların bu konudaki know-how'ını Türkiye'ye getirerek bir üs yapıp, Ortadoğu'ya buradan ulaşmalarının her iki ülke için de karlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca iki ülke çok sayıda tarım ürününe sahip olsa da, bu durum mevsim farklılığı bulunduğu için ticari işbirliğine engel değildir.

Ticari ve Ekonomik Nitelikli Anlaşmalar

- Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması: 1995 yılında imzalanmıştır.
- Hava Ulaştırma Anlaşması (HUA): 2006 yılında imzalanmıştır.
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (ÇVÖ): 2010 yılında imzalanmıştır.
- Serbest Ticaret Anlaşması (STA): Brezilya Mercosur üyesidir. Mercosur ile STA müzakereleri devam etmektedir.

İki ülke arasındaki vize uygulamaları

TÜRKİYE'NİN UYGULADIĞI REJİM			TÜRKİYE'YE UYGULANAN REJİM		
Diplomatik	Resmi	Umuma Mahsus	Diplomatik	Resmi	Umuma Mahsus
Muaf	Muaf	Muaf	Muaf	Muaf	Muaf

Dış Ticaret

Brezilya Türkiye'nin Latin Amerika'daki en büyük dış ticaret partneridir. 2010 yılında Türkiye ile Brezilya arasındaki dış ticaret hacmi %31,29 artmıştır.

YILLAR	İHRACAT (X)	İTHALAT (M)	DENGE	HACİM
2000	41.679	302.505	-260.825	344.184
2001	89.817	212.121	-122.303	301.938
2002	48.978	236.091	-187.112	285.069
2003	50.165	401.826	-351.660	451.991
2004	69.355	566.292	-496.937	635.648
2005	103.457	798.575	-695.117	902.033
2006	121.881	934.782	-812.900	1.056.663
2007	229.913	1.172.669	-942.755	1.402.582
2008	318.027	1.423.867	1.105.840	1.741.895
2009	388.206	1.105.889	-717.683	1.494.096
2010	614.115	1.347.524	-733.409	1.961.640
2011	883.776	2.074.315	1.190.539	2.958.091
2012	1.003.010	1.770.094	-767.083	2.773.105
2012*	526.173	1.012.097	-485.924	1.538.270
2013*	564.200	876.983	-312.783	1.441.183

(* Ocak-Temmuz)

Kaynak: TUIK

Brezilya'ya İhracatımızda Başlıca Maddeler: Demir-çelik ana sanayi, Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları, Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil, Motorlu kara taşıtları ve motorları, Çimento, kireç ve alçı, Takım tezgahları, İşlenmiş sebze ve meyveler, Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri, Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç), Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler.

Brezilya'dan İthalatımızda Başlıca Maddeler: Demir cevheri, Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler, Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi, Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva, Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri, Maden, taşocağı ve inşaat makineleri, Demir-çelik ana sanayi, Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler, Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler, Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar

Türkiye'nin Brezilya'ya İhracatı (Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2010	2011	2012
	Tüm Ürünler	614.551.000	883.471.294	1.003.010
8708	Kara taşıtlarının diğer aksam-parçaları	68.718.713	106.762.008	95.956.433
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	1.650.576	1.468.811	175.119.962
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddelenme işleminden son buru)	70.342.537	87.577.440	100.218.204
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	19.236.895	65.886.623	8.423.738
5510	Suni ve sentetik devamsız liflerden iplikler (dikiş ipliği hariç)	46.129.062	47.678.571	103.193.010

7216	Demir veya çelikten profiller	12.683.874	42.224.429	40.056.070
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	68.718.713	106.723.606	95.956.433
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	46.364.984	75.875.333	64.815.700
2523	Çimento	23.010.450	37.594.744	32.236.123
8905	Fener, yangın söndürme, tarak gemileri, yüzer vinçler vb; yüzer havuzlar; yüzer-dalabilen sondaj vs	3.317.992	30.550.712	18.943.128
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş, kabuğu soyulmuş/çıkarılmış)	13.416.926	15.821.410	18.681.136
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	9.263.318	11.863.480	13.672.989
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	21.086.452	35.584.059	13.492.301
2401	Tütün (sap koparılmış, damarı çıkarılmış)	6.394.168	6.941.571	6.890.983
3102	Azotlu mineral ve kimyasal gübreler	3.727.500	6.957.500	8.250.000
0813	Kurutulmuş meyve (0801-0806 hariç)	12.040.949	16.323.185	12.831.963
3202	Debagatte kullanılan sentetik-organik, inorganik maddeler	5.936.084	6.077.807	5.808.671
7614	Alüminyumdan demetlenmiş teller, kablolar, örme halatlar vb	-	-	11.262.510
8462	Metalleri dövme, çekiçleme, kalıpta dövme, kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işlemeye mahsus makinalar	16.028.118	14.112.417	10.882.676
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma vs	135.216	1.593.402	9.721.442
8512	Motorlu taşıtlar, bisiklet, motorsikletlerde işaret cihazlar, aydınlatma, cam siliciler vb	2.308.267	7.360.286	8.713.303
8409	Sadece veya esas itibarıyla 8407-8408 kodu motorların aksam ve parçaları	7.854.234	9.763.545	8.654.549
7318	Demir-çelikten civata, somun, tavan halkası, vida, perçin, pim vb.	3.350.591	4.747.718	4.626.090
6579	Dokumaya elverişli maddelerden hortumlar, taşıyıcı kolonlar vs.	2.523.484	4.555.790	
7217	Demir/alaşımsız çelikten teller	3.479.396	4.257.431	5.195.293
7228	Diğer alaşımlı çelikten çubuk ve profiller; alaşımlı veya alaşımsız çelikten sondaj işlerinde kullanılan	9.146.758	10.603.985	8.478.842
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	19.236.895	65.886.623	8.478.842
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	3.727.500	6.957.500	8.250.000
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörlü havalandırma vb	3.754.628	4.241.175	8.114.270
5402	Sentetik filament iplikleri (dikiş ipliği hariç; perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	3.705.527	5.813.055	7.100.155
7013	Sofra, mutfak, tuvalet, yazıhane, ev teyzinatı ve benzeri işler için cam eşya	2.914.429	5.377.966	7.075.172
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	1.263.087	3.224.814	6.786.573
7309	Demir veya çelikten depo, sarnıç, küvler vb kaplar (hacim>300lt ve mekanik veya termik tertibatı)	157.219	118.228	6.093.802
8408	Sıkıştırılmayla ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlar (dizel, yarı dizel)	793	2.573.223	5.921.129
3202	Debagatte kullanılan sentetik organik ve anorganik maddeler ve müstahzarlar	5.936.084	6.077.807	5.808.671
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	4.124.232	5.320.104	5.452.547
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	3.823.584	10.436.746	4.961.043

4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	3.263.571	6.499.087	4.956.360
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sınavnmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	941.064	2.305.642	4.764.673
7311	Demir veya çelikten sıkıştırılmış veya sıvı hale getirilmiş gazlar için kaplar	2.227.136	10.401.134	4.195.752
2102	Mayalar ve cansız diğer tek hücreli mikroorganizmalar	4.650.944	3.472.175	4.191.106
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri; vidalar, diş	4.053.880	3.551.363	4.163.512
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörler	1.928.656	1.862.631	4.074.780
8301	Adi metallerden kilit, sürgü ve asma kilit (anahtarlı, şifreli veya elektrikli)	921.853	3.206.781	3.312.276
8504	Elektrik transformatörleri; statik konvertörler (ör: redresörler) ve endüktörler	960.385	1.712.618	3.203.189

Kaynak: TUIK

Türkiye'nin Brezilya'dan İthalatı (Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2010	2011	2012
	Tüm Ürünler	1.347.524.940	2.074.353.931	1.770.094.120
2601	Demir cevheri (aglomere edilmemiş)	438.422.039	630.366.757	640.058.714
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	77.956.681	94.051.218	119.038.563
1201	Soya fasulyesi	82.777.661	168.983.498	5.524.019
5201	Pamuk (karde edilmemiş, taranmamış)	65.833.689	136.498.520	161.184.647
0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürün	46.078.322	62.998.376	74.200.246
4703	Sodali veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	54.511.502	71.589.484	70.499.422
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamüller	6.225.374	4.191.825	64.536.525
0102	Canlı büyükbaş hayvanlar (at, eşek, katır ve bardolar hariç)	8.393.329	17.535.015	59.048.180
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tasviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler	33.920.547	74.991.799	56.441.519
3901	Etilen polimerler (ilk şekillerinde)	9.040.490	27.271.801	47.606.442
4412	Kontrplaklar, kaplamalı levhalar ve benzeri lamine kaplamalar	25.176.567	45.509.589	30.961.919
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırma araçları	16.500.984	27.342.579	28.624.719
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçları fırlatıcıları	-	8.000.000	23.810.406
3503	Jelatin ve türevleri, katı ihtiyokol, hayvansal menşeli diğer tutkallar	13.471.114	14.624.588	21.430.543
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerinde)	5.541.878	26.215.631	21.233.955
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar, ince dilimler veya yongalar halinde ağaç, talaş, döküntü ve artıklar	25.304.920	14.897.399	16.851.301
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörler	8.781.210	16.271.664	16.643.882

7202	Ferro alyajlar	11.076.782	19.598.370	15.820.172
8409	Sadece veya esas olarak 8407-8408 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	11.205.912	14.504.855	13.685.105
4002	Sentetik kauçuk veya sıvı yağlardan türetilen taklit kauçuk (ilk şekillerde, veya levha, tabaka vb)	9.349.524	9.862.273	12.666.531
4802	Sıvanmamış kağıt, karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt	30.055.291	14.759.376	12.461.264
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	-	29.499	10.209.610
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	12.797.123	10.173.257	8.396.307
8536	1000 voltu geçmeyen gerilimli elektrik devresi teçhizatı (anahtar, röle, sigorta vs)	4.942.232	6.588.521	8.390.332
2009	Meyve ve sebzeleri (fermente edilmemiş, alkol katılmamış)	2.988.805	4.822.181	6.976.468
5503	Sentetik, işlem görmemiş devamsız lifler	6.113.562	5.534.104	6.628.805
8501	Elektrik motorları ve jeneratörler (elektrik enerjisi üretim grupları hariç)	5.387.732	20.277.243	6.616.979
2101	Kahva, çay ve paraguay çayı hülasesi, esans, konsantreleri ve müstahzarları	4.572.329	3.762.714	6.053.544
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2.519.799	5.872.717	5.769.020
2304	Soya fasülyesi yağı üretiminden arta kalan küspe ve katı atıklar	1.112.200	3.809.407	5.539.486
8502	Elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları ve rotatif elektrik konvertörleri	-	-	5.448.693
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt ve kartonlar	1.951.373	3.334.312	5.268.420
3302	Sanayide ve içecek imalinde hammadde veya koku verici maddeler ve karışımlar	7.402.199	7.900.165	5.192.453
0407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	1.759.847	5.281.101	5.041.979
3912	Selüloz ve kimyasal türevleri (ilk şekillerde)	2.312.003	4.629.249	4.934.207
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	5.328.790	4.263.988	4.312.039
1006	Pirinç	172.734	1.014.956	4.251.034
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabi veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deri ayakkabı	3.847.685	5.769.496	3.964.814
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden diğer ayakkabı	3.884.105	4.911.357	3.870.331

Kaynak: TUIK

Türkiye-Brezilya Ekonomik İlişkilerinde Öncelikli Sektörler

- Başta altyapı / ulaştırma projeleri olmak üzere inşaat, mühendislik ve bu alanlara bağlı danışmanlık hizmetleri
- İnşaat malzemeleri ve ekipmanları
- Sentetik iplik

- Tarım makineleri parçaları
- Bilgisayar ekipmanları
- Havacılık ekipmanları
- Telekomünikasyon ekipmanları
- Tıbbi ekipmanlar
- Hububat
- Elektrik ekipmanları (kablo, devre teçhizatları vb.)
- Otomotiv parçaları
- Organik tarım ürünleri
- Farmakolojik ham maddeler
- Kuru meyve ve kabuklu yemişler
- Fıdık ve mamülleri
- Zeytin ve zeytinyağı
- İşlenmiş doğal taşlar (blok mermer, traverten)
- Takım tezgahları (metal şekillendirme-kesme tezgahları ve presleri)
- Tekstil ve hazır giyim

DEİK/Türk – Brezilya İş Konseyi

Dışişleri Bakanlığının 2006 yılını Latin Amerika yılı ilan etmesi ile DEİK, Güney Amerika ile ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi stratejisi çerçevesinde Brezilya ile somut işbirliği alanlarını tespit ederek, ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine esas teşkil edecek mekanizmalar oluşturmayı hedef belirlemiştir. Bu itibarla, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül'ün, hükümet temsilcileri, işadamları, basın ve TBMM'den temsilciler ile birlikte 2006 yılı başındaki Brezilya ziyareti sırasında, 20 Ocak 2006 tarihinde, FIESP (Federation of the Industries of the State of Sao Paulo) ile bir Niyet Antlaşması imzalanarak DEİK bünyesinde Türk-Brezilya İş Konseyi kurulmuştur.

Brezilya ile ülkemiz arasında kurulacak yakın işbirliği, Brezilya ile birlikte Arjantin, Paraguay ve Uruguay'ın üye oldukları MERCOSUR (Güney Amerika Ülkeleri Ortak Pazarı) ile ortaya çıkacak geniş pazardan Türk firmalarının da yararlanmasına yol açacaktır. Diğer yandan, Brezilyalı firmalar Türkiye üzerinden Avrupa ve diğer komşu ülke pazarlarına girme şansına sahip olabileceklerdir.

Müstakil bir İş Konseyi olan Brezilya İş Konseyi, 2006 yılında kuruluşunun akabinde Brezilyalı bir işadamı heyetini misafir ederek buradaki iş olanakları hakkında bilgilendirmiş, üyeleri ile bir araya getirmiştir. 2007'de imzalanan Kuruluş Antlaşması ile iki ülke arasında dönüşümlü olarak Ortak Yıllık Konferansların düzenlenmesi hedeflenmektedir.

Konferanslar, seminerler ve ikili görüşmeler gerçekleştirmenin ve iki ülkenin iş dünyasını bilgilendirerek bir araya getirmenin yanı sıra İş Konseyi, ticareti ve ortak girişimleri kısıtlayıcı mevzuat ve uygulamaları tespit ederek bunların kaldırılması veya iyileştirilmesi yönünde iş dünyasını temsilen ilgili mercilerle görüşmeyi de hedeflemektedir.

Türk-Brezilya İş Konseyi son dönem faaliyetleri kapsamında; Brezilya Devlet Başkanı Luiz Inacio Lula da Silva'nın ziyareti kapsamında 21 Mayıs 2009 tarihinde Çırağan Sarayı'nda Türkiye-Brezilya İş Forumu düzenlendi.

Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Sn. Zafer Çağlayan Başkanlığındaki Ticaret Heyeti ile 12-18 2009 tarihleri arasında Şili-Brezilya Seyahati düzenlendi.

Brezilya Dış Ticaret ve Tanıtım Birimi Direktörü Norton Rapesta 5 Ocak 2010 tarihinde toplandı.

T.C. Brezilya Büyükelçisi Sayın Ersin Erçin 12 Ocak 2010 tarihinde TOBB Plaza'da toplantı yapıldı.

DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken'in ev sahipliğinde; Brezilya Savunma Bakanı Sn. Nelson Jobim onuruna, Brezilya Büyükelçisi Marcelo Jardim, Brezilya Başkonsolosu Michael Gepp, Dışişleri Bakanlığı İstanbul temsilcisi Doğan Akdur, DEİK Genel Sekreteri Ufuk Yılmaz, Türk-Meksika İş Konseyi Başkanı Varol Dereli ve Brezilya Savunma Bakanlığı mensuplarından oluşan 30 kişinin katılımıyla 30 Nisan 2010 tarihinde bir akşam yemeği düzenledi.

Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın 25-30 Mayıs 2010 tarihleri arasında Brezilya'ya yapmış olduğu resmi ziyaret vesilesiyle, beraberindeki resmi ve özel sektör temsilcilerinden oluşan bir heyet ile 25-30 Mayıs 2010 tarihleri arasında Brezilya-Türkiye İş Forumu düzenlendi.

DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken'in ev sahipliğinde; DEİK'in Brezilya karşı kanat kuruluşu FIESP Heyeti'nin Türkiye ziyareti onuruna 17 Haziran 2010 tarihinde, FIESP Başkanı Miguel Haddad, Brezilya Başkonsolosluğu Ticaret Müşaviri Samuel Bueno, Türk-Meksika İş Konseyi Başkanı Varol Dereli, Türk-Brezilya İş Konseyi Başkan Yardımcısı Silvyo Benbassat, İş Konseyi üyelerinden Arif Kenan Turkantos, Namık Kemal Ekinci ve FIESP mensuplarından oluşan 30 kişi katılımıyla bir akşam yemeği düzenlendi.

DEİK/Türk-Amerika İş Konseyleri Brezilya Etanol üreticileri heyetinin İstanbul'daki temasları kapsamında 26 Kasım 2010 tarihinde DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken'in ev sahipliğini yaptığı bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi.

Brezilyalı Akademisyen Leonardo Trevian ile Toplantı, 21 Haziran 2011, TOBB Plaza

Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken ile Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katıldığı toplantıda Brezilyalı Akademisyen Leonardo Trevian Türkiye ile ilgili yaptığı

araştırma hakkında bazı sualler yöneltti. Brezilya'da 'Türkiye Uzmanı' olarak anılan Trevian, Türk ve Brezilya ekonomilerinin benzer sebeplerle yükseldiği kanısında olduğunu ilettili. İki ülkenin de nüfusun yer değiştirmesinden faydalanarak büyüdüğünü belirten Trevian; Eken'e yeni Cumhurbaşkanı Dilma Rouseff ile yeni Türk Hükümetinin ilişkileri hakkında öngörüsünü sordu. Eken, Lula döneminde tarihin en yakın ilişkilerini kuran Türkiye ile Brezilya'nın Rouseff döneminde de hızlanarak devam edecek işbirlikleri olacağına inandığını belirtti. Toplantı Türkiye'nin ekonomik değerlendirmesinin Trevian'a aktarılmasıyla son buldu.

Luciana Bittar ile Toplantı, 9 Ağustos 2011, TOBB Plaza, İstanbul

New York'ta yerleşik finans ve hukuki alt yapı konularında danışmanlık yapan Luciana Bittar ile Brezilya-Türkiye, ABD-Türkiye konularında yatırım öncelikli sektörlerde dair fikir alışverişinde bulunuldu. Luciana Bittar'ın uzun yıllar kamu ve özel sektörde görev yapmış ve önemli projelerde danışmanlık yapan babası Omar Bittar kanalı ile Brezilya'da İş Konseyi karşıkant kuruluşu FIESP ile yaşanan iletişim sıkıntılarının aşılması ve bilgi akışının sağlanması öngörüldü. Buna ilave Luciana Bittar özellikle Türkiye ve Brezilya ekonomileri arasında yaptığı mukayese ile alt yapı ve avm projelerinde Türkiye'nin avantajlarını, mortgage ve bankacılık tüketici kredilerinde Brezilya'nın avantajlarını, endüstriyel ve ev mutfak ekipmanları konusunda Türkiye'nin avantajları gibi konuların işlenebileceğini vurguladı.

Brezilya Büyükelçisi Marcelo Jardim ile Toplantı, 10 Ağustos, Brezilya Büyükelçilięi, Ankara

DEİK Bölge Koordinatörü Aslı Özelli ile Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in Amerika Bölgesinde görev yapan ekip olarak kendilerini tanıtmaları ve bazı hususlarda Büyükelçi Marcelo Jardim'in görüşlerini almaları amacıyla gerçekleştirilen toplantıda Jardim DEİK'in Brezilya konusunda daha aktif rol alması yönünde telkinde bulundu. Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken'e derin bir saygısının olması ve kendisi ile dostluğunun bulunmasının yanında, Eken'in önderlik ettiği faaliyetlerin ekonomik işbirliğinden ziyade kültürel yakınlaşmaya hizmet ettiğini belirtti. İş Konseyinin daha çok ikili iş görüşmeleri planlayan, iş adamı heyet ziyaretleri planlayan bir yapıya gelmesinde fayda olduğunu belirten Jardim, Türk-Brezilya İş Konseyinde Brezilya ile iş yapan firmaların yer alması gerektiğini belirterek bazı firma önerilerini de ilettili. Ayrıca diğer Latin Amerika ülkelerinin Türk-Brezilya ve Türk-Meksika İş Konseyleri altında faaliyet göstermesinin de Konseyin Brezilya odaklı olmasını olumsuz etkilediğini belirtti. Bu kapsamda DEİK temsilcileri tarafından kendisine bölgede yeni İş Konseylerinin kurularak bu yükün Brezilya İş Konseyinin üzerinden alınmasının planlandığı bilgisi verildi. Bu habere çok sevindiğini belirten Jardim, bundan sonra DEİK ile daha çok iletişimde olacaklarından şüphesi olmadığını belirtti. Kendisine Devlet Başkanı Dilma Rouseff'in Türkiye ziyaretinin sorulmasının ardından, Ekim ayının başında böyle bir ziyaret beklediklerini ancak henüz netlik kazanmadığını belirtti. Bu ziyaret kapsamında; ekonomik konularda daha sık işbirliğine girdikleri kurumlar ile çalışmayı tercih edecekleri bilgisini verdi. Jardim'e DEİK üyelerin Brezilya hakkındaki sorularını yanıtlama fırsatı bulacağı bir toplantıya katılımının önerilmesine Büyükelçi'den olumlu yanıt geldi. 12 Eylül veya 19 Eylül haftasında bahse konu toplantının yapılması kararının ardından toplantı sona erdi.

Brezilya Başkonsolosu Luiz Henrique Pereira da Fonseca ile Toplantı, 10 Eylül 2012, TOBB Plaza, İstanbul

Brezilya İstanbul Başkonsolosu Luiz Henrique Pereira da Fonseca, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkan Yardımcısı ve Brezilya İzmir Fahri Konsolosu Ali Tamer Bozoklar, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkan Yardımcısı Namık Kemal Ekinci, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi ve Brezilya Bursa Fahri Konsolosu Silvyo Benbessat, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi ve Brezilya Adana Fahri Konsolosu Gözde Demir, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi Cüneyt Akdemir, DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi Kayhan Çolakel ve DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi Pınar Tokur'un katılımlarıyla gerçekleştirilen toplantı, Aykut Eken'in DEİK'i tanıtmasıyla başladı. Brezilya İstanbul Başkonsolosu Luiz Henrique'nin Brezilya hakkında kısa bilgi vermesinden sonra Brezilya'nın Afrika'ya olan kültürel yakınlığından dolayı ve Brezilya hükümetinin Afrika ülkeleri ile ticari ilişkisini geliştirmesinden dolayı Türkiye ile Brezilya'nın Afrika ortaklaşa gerçekleştireceği girişimlerin etkili sonuçlar doğuracağını belirtti. Brezilya hükümetinin Afrika'daki elçiliklerinin sayısının da son zamanlarda artması ile Brezilya'nın Türkiye ile birlikte bölgede daha da etkili olabileceğini dile getirdiler. Ayrıca, Türkiye ile Brezilya arasındaki ilişkilerin gelişebilmesi için iki ülke arasındaki direk uçuşların ve uçuşların gerçekleştirildiği şehirlerinin sayısının artmasının gerektiği vurgulandı. Güney Amerika ülkelerinin altyapı ve üstyapı konusunda eksikleri olduğu ve Türk müteahhitlerinin dünya çapında başarılı işleri neticesinde havaalanı, liman inşası gibi büyük projelerde Türk müteahhitleri ile çalışabilecekleri konuşuldu. Brezilya'nın doğal güzellikleri ve plajları bakımından oldukça geniş bir içeriğe sahip olmasına rağmen turizm konusunda çok gelişmediği ve Türkiye'nin turizm konusunda gerçekleştirdiği büyük gelişme ile Türkiye ile Brezilya'nın turizm konusunda ortak girişimlerde bulunabileceği ifade edildi.

İstanbul Sanayi Odası tarafından düzenlenen Brezilya-Şili Ülke Günü, 25 Mayıs 2012, İSO Binası

25 Mayıs 2012 İstanbul Sanayi Odası Binasında gerçekleştirilen Brezilya ve Şili Ülke Günü toplantısı, İstanbul Sanayi Odası Başkan Yardımcısı Fikret Tanrıverdi'nin açılış konuşması ile başladı. Brezilya Büyükelçisi Marcelo Jardim Brezilya Federal Cumhuriyeti hakkında bir konuşma gerçekleştirdi. Jardim'in ardından Şili Fahri Konsolosu Dr. Haluk Sanver Şili Cumhuriyeti hakkında bir konuşma yaptı. Sanver'den sonra söz alan Sao Paulo Ticaret Müşaviri Ramazan Kısa ise Türk firmaları için Brezilya pazarındaki fırsat ve zorluklar hakkında katılımcılara bilgi verdi. Söz konusu etkinlik DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Aykut Eken ve TİM Brezilya Ülke Koordinatörü Çetin Tecdelioğlu'nun Brezilya iş dünyası hakkındaki konuşmalarıyla devam etti. Eken konuşmasında Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Latin Amerika Yılı ilan ettiği 2006'da DEİK çatısı altında kurulan Türk-Brezilya İş Konseyi ve 2009 yılında Türkiye Cumhuriyeti ve Şili arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmasıyla birlikte yine 2009'da düzenlenen Türkiye-Şili İş Forumu'nun ülkeler arasındaki ekonomik ve sosyal bağların geliştirilmesinde önemli katkı sağlamış olduğuna değindi. Eken ve Tecdelioğlu'nun konuşmalarının ardından ProChile Ticari Temsilcisi Gülşan Atalay Türk firmaları için Şili pazarındaki fırsat ve zorlukları anlatan bir konuşma gerçekleştirdi. Etkinlik Kapadokya A.Ş. ortağı Atilla Yergök'ün Şili'de iş

kültürü ve Yılmaz Makine Başkanı Abdullah Yılmaz'ın Brezilya'da iş kültürü hakkındaki konuşmalarıyla devam etti. Toplantı soru-cevap bölümünün ardından sona erdi.

Brezilya Ankara Büyükelçisi Marcelo Jardim ile Toplantı, 29 Ocak 2013, Ankara

Brezilya Ankara Büyükelçisi Marcelo Jardim ile Toplantı DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Hakan Tiftik, Başkan Vekili Silvyo Benbassat ve DEİK Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katılımlarıyla Ankara'da gerçekleştirildi. Toplantıda Brezilya'da Türk firmalarının dahil olabileceği projelere dair görüş alışverişinde bulunuldu. Olimpiyatlar ve Dünya Kupası etkinliklerinden ötürü inşaat sektöründe büyük potansiyel olduğunun altı çizildi. Gemi üretimi ve otomotiv alanları da diğer önemli sektörler olarak gösterildi. T.C. Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan tarafından Mayıs ayında yapılması öngörülen ziyaretin önemini vurgulayan Büyükelçi, bu ziyaretin altyapısının oluşturulması için DEİK tarafından hazırlık yapılmasında fayda olduğunu belirtti. Kendisine bu kapsamda bir Arama Konferansı hazırlığı olduğu bilgisi iletildi. Büyükelçi bu Arama Konferansına bizzat katılacağını ifade etti. Şubat ayı sonunda Brezilya'ya bir ziyarette bulunacak olan Hakan Tiftik ve Silvyo Benbassat için görüşme önerileri ileten Büyükelçi, bu kişilere bizzat Konseyi takdim edeceğini ifade etti. Toplantı Büyükelçi tarafından heyet onuruna bir öğle yemeği verilmesi ile son buldu.

Brezilya İstanbul Başkonsolosu Luiz Henrique Pereira Da Fonseca ile Toplantı, 18 Şubat 2013, İstanbul

Brezilya İstanbul Başkonsolosu Luiz Henrique Pereira Da Fonseca ile Toplantı DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Hakan Tiftik, Başkan Vekili Silvyo Benbassat ve DEİK Koordinatör Yardımcısı Merih Kepez'in katılımlarıyla İstanbul'da gerçekleştirildi. Toplantıda Brezilya'da Türk firmalarının dahil olabileceği projelere dair görüş alışverişinde bulunuldu. Olimpiyatlar ve Dünya Kupası etkinliklerinden ötürü inşaat sektöründe büyük potansiyel olduğunun altı çizildi. Gemi üretimi ve otomotiv alanları da diğer önemli sektörler olarak gösterildi. T.C. Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan tarafından Mayıs ayında yapılması öngörülen ziyaretin önemini vurgulayan Fonseca, bu ziyaretin altyapısının oluşturulması için DEİK tarafından hazırlık yapılmasında fayda olduğunu belirtti. Kendisine Arama Konferansı hakkında bilgi verilmesinin ardından Başkonsolos söz konusu toplantıya bizzat katılacağını ifade etti. Hakan Tiftik ve Silvyo Benbassat tarafından Şubat ayı sonunda Brezilya'ya bir ziyarette bulunulacağını öğrenen Başkonsolos, bu ziyaretin önemli bir adım olacağına inandığını belirtti. Toplantı heyet tarafından Başkonsolosa hediye takdim edilmesinin ardından son buldu.

T.C. Brezilya Büyükelçisi Sayın Ersin Erçin ile Toplantı, 8 Ocak 2013, TOBB Plaza, İstanbul

T.C. Brezilya Büyükelçisi Ersin Erçin ile Toplantı DEİK/Türk-Brezilya İş Konseyi Başkanı Hakan Tiftik, Başkan Vekili Silvyo Benbassat, Başkan Yardımcısı Ali Tamer Bozoklar, YK Üyesi Namık Kemal Ekinci ve Brezilya Adana Fahri Konsolosu Gözde Demir'in katılımları ile gerçekleştirildi. Toplantıda Brezilya'da Türk firmalarının dahil olabileceği

projelere dair görüş alışverişinde bulunuldu. Olimpiyatlar ve Dünya Kupası etkinliklerinden ötürü inşaat sektöründe büyük potansiyel olduğunun altı çizildi. Gemi üretimi ve otomotiv alanları da diğer önemli sektörler olarak gösterildi. T.C. Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan tarafından Mayıs ayında yapılması öngörülen ziyaretin önemini vurgulayan Büyükelçi, bu ziyaretin altyapısının oluşturulması için DEİK olarak çaba sarfedilmesinde fayda olduğunu belirtti. Kendisine bu kapsamda bir Arama Konferansı hazırlığı olduğu bilgisi iletildi. Toplantı Büyükelçiye hediye takdim edilmesinin ardından son buldu.